

# SOVITTELUPROJEKTI 2016-2017

LOPPURAPORTTI

23.2.2018



KESKI-SUOMEN KÄRÄJÄOIKEUS

## 1. JOHDANTO

Keski-Suomen käräjäoikeudessa on tehty riita-asioiden kaksivuotinen Sovitteluprojekti 1.1.2016 – 31.12.2017. Tämä on projektin loppuraportti, joka on hyväksytty projektiryhmän loppukokouksessa 2.2.2018.

Projekti on ilmeisesti järjestyksessään toinen Suomen käräjäoikeuksissa tapahtunut sovittelua koskeva projekti. Oulun käräjäoikeus toteutti projektin ”Kohti sovinnollisempaa riidanratkaisua” -nimisen projektin vuosina 2010-2013 (ks. Laamanni Antti Savela: Kohti sovinnollisempaa riidanratkaisua – kokemuksia tuomioistuinsovittelun kehittämisestä Oulun käräjäoikeudessa. Oikeusministeriö, Sovittelun 10-vuotisjuhlaseminaari, Seminaarin aineisto, 8.9.2016).

## 2. YLEISTÄ SOVITTELUPROJEKTISTA

Sovitteluprojektin idea heräsi käräjäoikeudessa lokakuussa 2015. Tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta riita-asioiden tuomioistuinsovittelusta Keski-Suomessa ja lisätä sovitteluiden määrää selvästi. Käräjäoikeuden huolena olivat erityisesti riita-asioiden pitkät käsittelyajat, oikeudenkäynnin kalleus sekä henkinen kuormitus asianosaisille. Tavoitteena oli, että sovittelusta tulisi luonnollinen osa ja pysyvä osa konfliktien käsittelyä Keski-Suomessa ja Keski-Suomen käräjäoikeudessa. Lisäksi tavoitteena oli antaa mallia ja kokemuksia mahdollisille muille käräjäoikeuksille tai muille toimijoille, jotka suunnittelevat projektia sovittelun edistämiseksi.

Projektiä varten tarvittiin ensinnäkin **projektiryhmä**. Alusta lähtien selvää oli, että ryhmään tarvitaan edustus myös käräjäoikeuden tärkeimmistä sidosryhmistä (riita-asioiden osalta) eli asianajajista ja julkisista oikeusavustajista. Ryhmä (ks. myöhemmin kohta 5. Organisaatio) saatiin nopeasti muodostettua, ja ensimmäinen kokous pidettiin jo 1.12.2015. Projektin aikana ryhmän kokoonpanossa on tapahtunut kaksi muutosta.

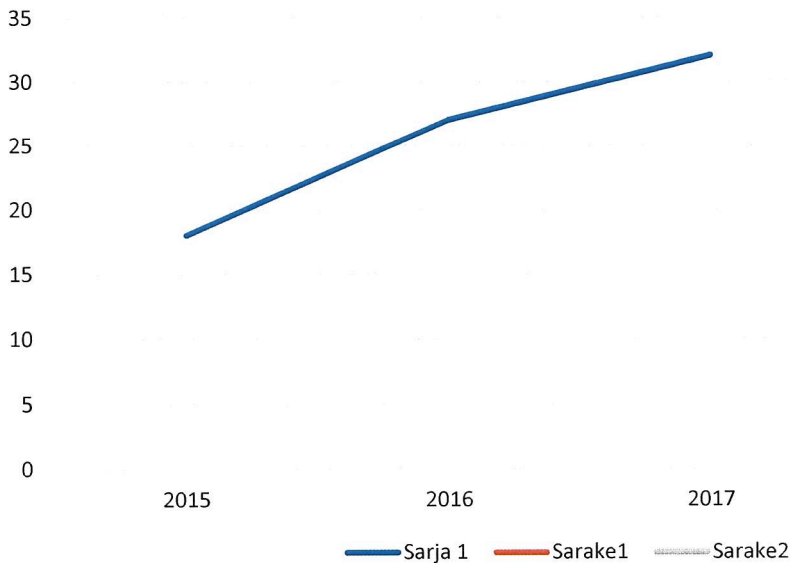
Projekti tarvitsi myös **projektisuunnitelman**. Tämä valmisteltiin marraskuussa 2015, hyväksyttiin kokouksessa 1.12.2015 ja julkaistiin mm. käräjäoikeuden nettisivuilla 7.12.2015. Projektisuunnitelmassa oli määritelty tarkasti projektin tausta, tavoitteet, työsuunnitelma ja aikataulu. Myös projektin resurssit, viestintä, muutosten hallinta ja riskianalyysi oli huomioitu. Projektisuunnitelma on muodostanut vakaan pohjan sovitteluprojektin etenemiselle.

## 3. SOVITTELUPROJEKTIN TAVOITTEET

### 3.1. MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET

Ennen projektin alkamista riita-asioiden sovitteluja oli Keski-Suomen käräjäoikeudessa ollut vuosittain 10-15 kpl, esimerkiksi vuonna 2015 sovitteluja oli ollut 18 kpl. Projektin määrälliseksi tavoitteeksi asetettiin vuonna 2016 40 sovittelua ja vuonna 2017 jopa 80 sovittelua. Nämä tavoitteet eivät ole valitettavasti toteutuneet, vaan sovittelujen määrät ovat olleet vuonna 2016 **27 sovittelua** ja vuonna 2017 **32 sovittelua**. Projektin myötä sovittelujen määrät ovat siten nousseet yli 1,5-kertaisiksi, mutta tavoite oli korkeampi.

## Sovittelujen määrä 2015-2017



Sovitteluprojektin aikana yleisin asiaryhmä sovittelussa on ollut lapsen elatusapu (yhteensä 21 kpl). Lisäksi sovittelussa on ollut kiinteistöjä koskevia riitoja, työsuhderiitoja sekä muita riita-asioita, jotka ovat koskeneet esimerkiksi autokauppaa, rikokseen perustuvaa vahingonkorvausta, syytinki-oikeutta, remonttia, vuokrasuhdetta, osakeyhtiön hallintoa ja vakuutuskorvausta. Osapuolet ovat olleet monesti sukulaisia tai muutoin tunteneet toisensa, tai sitten lähes tuntemattomia toisilleen.

Kaikkiaan laajoja riita-asioita (L-asiat) Keski-Suomen käräjäoikeudessa on ollut viime vuosina noin 300 kpl, joten sovittelussa on siis ollut noin 10 % laajoista riita-asioista. Vertailun vuoksi voi mainita, että Oulussa laajoista riita-asioista ohjautuu sovitteluun noin 25 % (Savela s. 15). Valtaosa asioista on siirtynyt oikeudenkäynnistä sovitteluun kirjallisen valmistelun vaiheessa. Vain harva asia on siirtynyt sovitteluun suullisen valmistelun jälkeen, ja suorita sovitteluhakemuksia on ollut vain 2-3 kpl.

Miksi sovittelujen määrät ovat pysyneet suhteellisen vähäisinä? Projektiryhmän mielestä tärkeimmät syyt ovat seuraavat:

- tietoisuus sovittelusta ja sen luonteesta on edelleen puutteellista (esim. sovittelu sekoitetaan joskus sovinnon tekemiseen)
- osa asianajajista ei suhtaudu sovitteluun riittävän positiivisesti (ks. erityisesti Sanna Koskelan pro gradu: Riita-asioiden tuomioistuinsovittelu – institutionaalistumisen haasteet ja menettelyn vakiintumisedellytykset. Lapin yliopisto 2017). Osa asianajajista voi ajatella, että sovittelussa ei tarvita juridiikkaa tai juridista osaamista ollenkaan.
- osa asianajajista ajattelee, että sovittelu on yleensä turhaa, koska ”asiaa on jo yritetty sopia”
- suuri osa käräjäoikeuden asianosaisista on sen verran ”syvällä” konfliktissa ja niin loukkaantuneita vastapuolen menettelyyn, etteivät he halua enää neuvotella vastapuolen kanssa, vaan he haluavat tuomarin ratkaisun siitä, että he ovat oikeassa ja vastapuoli väärässä
- Keski-Suomessa on paljon pieniä (1-2 hengen) asianajotoimistoja, jolloin mahdollisuudet muutoskeskusteluihin ja uusien työkalujen käyttöönottoon ovat rajoitetut.

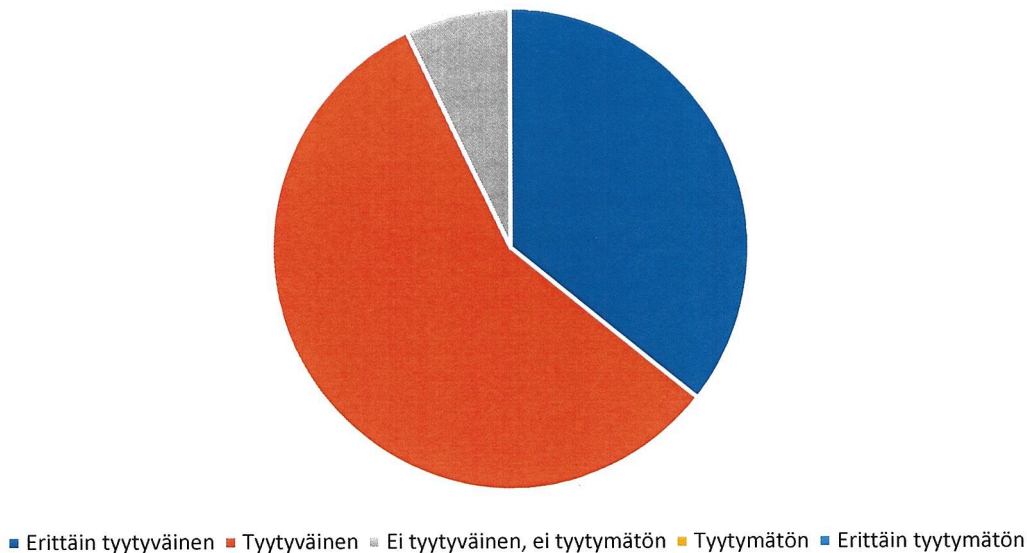
Projektiryhmä kuitenkin toteaa, että yllä mainitut syyt ovat vain mahdollisia syitä ja että asiaa pitäisi tutkia tarkemmin, erityisesti valtakunnan tasolla. Projektiryhmä on toisaalta pettynyt siihen, etteivät sovittelujen määrät ole voimakkaasta panostuksesta huolimatta lisääntyneet Keski-Suomessa toivotulla tavalla, mutta toisaalta ryhmä tiedostaa sen, että ”sovittelukulttuurin” syntyminen ei tapahdu nopeasti. Toivottavasti

Sovitteluprojekti on kuitenkin synnyttänyt sovittelun ”siemenen”, joka lähivuosina jatkaa hidasta, mutta varmaa kasvuaan.

### 3.2. LAADULLISET TAVOITTEET

Käräjäoikeus on jokaisen riita-asian sovittelun jälkeen pyytänyt **palautteen** sekä osapuolilta että lakimiehiltä. Palautetta on projektin aikana saatu melko vähän, vain 14 kpl (6 osapuolelta, 8 lakimieheltä). 92,9 % (13/14) on ollut tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä sovitteluun. 78,6 % (11/14) oli sitä mieltä, että sovittelu oli parempi tapa käsitellä asiaa kuin oikeudenkäynti. Vain yksi vastaaja oli sitä mieltä, että asia olisi yhtä hyvin voitu käsitellä oikeudenkäynnissä, loput kaksi eivät osanneet sanoa menettelyjen suhteesta mitään. Kaikki vastaajat suosittelisivat sovittelua vastaavassa tilanteessa olevalle ystävälleen. Kaikki 6 palautetta antanutta osapuolta koki, että sovittelija osasi kuunnella osapuolta hyvin (2 kpl) tai erittäin hyvin (4 kpl). Jos sovittelussa syntyi sovinto, kenenkään mielestä sovittelija ei painostanut osapuolia siihen. Kahden vastauksen mukaan sovittelija kylläkin johdatteli osapuolia tietynlaiseen sovintoon.

Tyytyväisyys sovitteluun

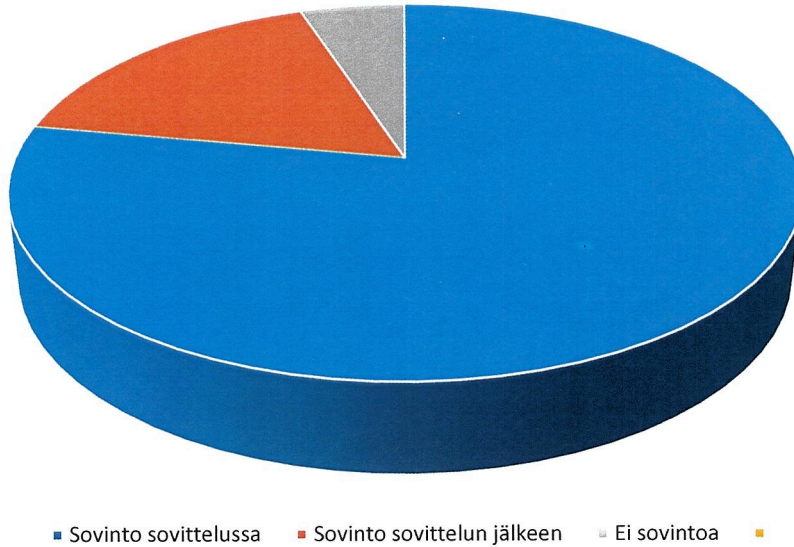


Saadun palautteen perusteella Keski-Suomen käräjäoikeuden sovittelut ovat projektin aikana onnistuneet **asiakastyytyväisyyden** osalta. Vaikka konfliktin taso monessa sovittelussa on ollut hyvin korkea ja osapuolten välinen vuorovaikutus on ollut hankalaa, osapuolet ovat kokeneet sovittelun hyvin positiivisesti. Vaikka vertailua oikeudenkäynneissä koettuun tyytyväisyyteen ei ole voitu tehdä, projektiryhmä uskaltaa väittää, että asiakastyytyväisyys sovitteluissa on huomattavasti suurempi kuin oikeudenkäynneissä. Sovittelujen asiakastyytyväisyys on seurausta monista tekijöistä, joista tärkeimmät ovat varmasti osapuolten osallistuminen menettelyyn, kokemus kuunnelluksi tulemisesta sekä usein sovintoon päättyvä lopputulos.

Käräjäoikeuden riitaosaston kokouksessa 12/2017 huomautettiin, että vaikka sovittelussa ei syntynyt sovintoa, sovinto saattoi syntyä melko pian sovittelun päättymisen jälkeen. Kun tilastoja tutkii juttukohtaisesti voi todeta seuraavaa: Vuosina 2015-17 oli sovittelussa yhteensä 77 asiaa (18+27+32), joista 59 asiaa oli päättynyt 31.12.2017. Kesken oli vielä 8 sovittelua ja 8 oikeudenkäyntiä. Päättyneistä 59 asiasta 46 oli sovittu sovittelussa ja 10 oli sovittu sen jälkeen, kun asia oli ”epäonnistuneen” sovittelun jälkeen siirtynyt oikeudenkäyntiin. Vain kolmessa sovittelun läpikäynnissä asiassa käräjäoikeus oli pääkäsittelyn

jälkeen antanut tuomion. Sovittelujen sovintoprosentti oli siis (46/59) **78 %** ja jos sovittelun jälkeiset ”oikeudenkäyntisovinnot” lasketaan mukaan (56/59) niin peräti **94,9 %**.

Sovintoprosentit



Normaalia sovintoprosenttia (tässä tarkoitetaan jutun päättymistä sovintoon tai jäädessä sillensä esimerkiksi kanteen peruuttamisen johdosta) riita-asioissa on vaikea arvioida, mutta käräjäoikeuden tuomareiden mukaan se on viime vuosina ollut 60-70 prosentin välillä. Osa asioista (ehkä 1/3) sovitaan tai perutaan jo kirjallisen valmistelun aikana ja osa vastaavasti valmisteluistunnossa tai pian sen jälkeen (toiset 1/3). Pääkäsitteilyyn ja tuomioon asti menee noin 30-40 prosenttia jutuista. Sovittelussa olleiden juttujen sovintoprosentti 94,9 % on joka tapauksessa selvästi suurempi kuin ns. normaali sovintoprosentti 60-70 %.

Sovitteluun menneet asiat ovat olleet sellaisia, joita ei ole sovittu kirjallisessa valmistelussa. Sovittelijoiden mukaan ehkä 1 tai 2 asiaa on tosin sovittu jo ennen sovitteluistuntoa. Sovitteluasioissa ”normaali” sovintoprosentti on siten ehkä 50-60 prosentin välillä. Tämän perusteella voidaan arvioida, että päättäneistä 59 sovittelujutusta noin 30-35 olisi todennäköisesti sovittu myös ilman sovittelua oikeudenkäynnin valmisteluistunnossa tai sen jälkeen, mutta 25-30 juttua olisi mennyt pääkäsitteilyyn saakka. Sovittelun ansiosta pääkäsitteilyyn meni kuitenkin vain 3 juttua eli **22-27 juttua (noin 7-9 juttua/vuosi) vähemmän kuin normaalisti**. Osa pääkäsitteilyyn menevistä asioista istutaan 3 tuomarin kokouksessa.

Lisäksi on huomattava, että sovittelijan ei tarvitse perehtyä jutun tosiseikastoon samalla tavalla kuin valmisteluistuntoon menevän tuomarin (mm. kirjallista yhteenvetoa ei tehdä). Suurin työmäärän säästö on siinä, ettei pääkäsitteilyä (riita-asioissa monesti 2-3 päivää) tarvitse pitää eikä tuomiota pitkine perusteluineen tarvitse kirjoittaa. Käräjäoikeudessa on pulaa saleista, ja sovittelu on helpottanut tätä paljon. Samoin muutoksenhaku jää kokonaan pois, kun useimmat asiat on sovittu. Voidaan siis todeta, että sovittelu on saanut aikaan **hyvin merkittävän työnsäästön käräjäoikeudelle**. Sovittelu on helpottanut muiden tuomareiden työtaakkaa, jolloin myös oikeudenkäynnissä olevat asiat ovat edenneet nopeammin.

Suurin hyöty sovittelusta on kuitenkin **osapuolille**. Sovittelussa asia käsitellään nopeasti eli noin 1-2 kuukaudessa siitä, kun osapuolet ovat suostuneet sovitteluun. Oikeudenkäynti riita-asiaa kestää usein lähes vuoden tai enemmän. Tässä sovitteluprojektissa ei ollut tilastointia käsittelyajoista, mutta edellä mainittu perustuu projektiryhmän jäsenten kokemukseen. Paitsi että sovittelussa usein syntyy sovinto

(jolloin konflikti ratkeaa), niin konflikti ainakin lievenee ja osapuolet saavat aidon keskusteluyhteyden toisiinsa. Konfliktin aiheuttama psyykkinen kuormitus osapuolille kevenee merkittävästi.

Sovittelusta on merkittävää hyötyä myös **asianajajille ja muille lakimiehille**. Sovittelussa asiakastyytyväisyys on paljon parempi kuin oikeudenkäynnissä, joten asiakkaat todennäköisesti voivat useammin suositella kyseistä lak miestä tuttavilleen. Sovittelu myös laajentaa lakimiehen ammattitaitoa. Sovitteluun valmistautuminen ja sovittelussa toimiminen poikkeavat merkittävästi siitä, miten lakimies yleensä toimii oikeudenkäynnissä. Sovittelussa tarvitaan siten erilaisia työkaluja, esimerkiksi vuorovaikutus- ja empatiataitoja. Sovittelussa saadut positiiviset kokemukset lisäävät lakimiehen omaa tyytyväisyyttä työhönsä. Projektiryhmä huomauttaa myös, että sovittelukulttuuri on epäilemättä kasvussa koko yhteiskunnassa (esim. sovittelua opetellaan jo kouluissa ja päiväkodeissa), joten myös lakimiesten on hyvä pysyä tässä kehityksessä mukana. Sovitteluosaaminen on kilpailuvaltti nyt ja tulevaisuudessa.

Oikeudenkäyntimaksujen huomattava korotus 1.1.2016 on vaikuttanut siten, että rahamääräisesti pieniä riitoja on tullut käräjäoikeuteen aiempaa vähemmän. Tuomareiden mukaan sovintoja syntyi näissä helpommin kuin isoissa riidoissa, joten oikeudenkäynneissä sovintoja on syntynyt aiempaa harvemmin. Sitä, olisivatko nämä pienet riidat ohjautuneet käräjäoikeudessa sovitteluun, on vaikea arvioida.

Yhteenvetona projektiryhmä on sitä mieltä, että projekti on saavuttanut monia merkittäviä laadullisia tavoitteita.

#### 4. PROJEKTIN RAJAUKSET

Projekti koski käräjäoikeuden laajoja riita-asioita (L-asiat) sekä riitaantuneita summaarisia asioita (S-asiat). Viimeksi mainittuja oli sovittelussa vain muutama. Lisäksi projektiin kuuluivat ns. suorat sovitteluhakemukset, joita niitäkin oli vain muutama. Valtaosa siirtyi sovitteluun kirjallisesta valmistelusta, vain muutama asia siirtyi sovitteluun suullisen valmisteluistunnon jälkeen.

Projekti ei koskenut huoltoriitojen sovittelua ("Follo") eikä rikosasioiden korvausvaatimuksia. Mainittakoon, että huoltoriitojen sovittelut Keski-Suomen käräjäoikeudessa ovat yleisiä eli niitä on yleensä kaksi sovittelua joka viikko. Sovittelussa oli ollut ainakin yksi rikokseen perustuvat vahingonkorvausasia, joka oli tullut L- asiana vireille. Lähestymiskieltoasioiden sovittelusta oli puhetta rikososastolla, mutta sitä kautta sovitteluun tuli vain 1-2 asiaa, joita ei erikseen kirjattu sovitteluiksi.

#### 5. ORGANISAATIO

Projektia johti projektiryhmä, johon kuuluivat seuraavat henkilöt

- laamanni Tapani Koppinen
- käräjätuomari Harri Heikkilä (riitaosaston johtaja)
- käräjätuomari Topi Kilpeläinen
- asianajaja Elina Saari (Asianajajaliiton Keski-Suomen osaston puheenjohtaja)
- johtava julkinen oikeusavustaja Teija Hyytiäinen ja hänen jälkeä johtava julkinen oikeusavustaja Tuula Kiili sekä
- varatuomari Riitta Kivelä (Auktorisoidut Lakimiehet ry.), joka liittyi ryhmään hieman muiden jälkeen.

Lisäksi projektin toimintaan osallistui vahvasti oik.yo Sanna Koskela. Alkuvaiheessa projektin teknisenä tukihenkilönä toimi käräjäsihteeri Mikael Ala-Reinikka.

Projektiryhmä kokoontui yhteensä 8 kertaa. Ryhmässä oli suhteellisen laaja edustus tuomareista ja lakimiehistä, mutta toisaalta ryhmä pystyi toimimaan tehokkaasti. Kokousten aiheet valmisteltiin etukäteen, jolloin kokoukset olivat tehokkaita ja ne kestivät 1-2 tuntia. Projektin vastuuhenkilönä toimi Kilpeläinen.



Projektiryhmän loppukokous Jyväskylän Laajavuoressa 2.2.2018. Vas. Koppinen, Heikkilä, Kiili, Saari, Hyytiäinen, Kivelä ja Kilpeläinen.

## 6. PROJEKTIN TOIMINTA

Projektisuunnitelman ja väliraportin 22.2.2017 mukainen työsuunnitelma ja aikataulu toteutuivat muutamien täsmennyksin ja lisäyksin. Olennaiset tapahtumat olivat seuraavat:

1. Käräjäoikeudessa tiedotettiin avoimesti useissa tilaisuuksissa projektin aloittamisesta, etenemisestä ja päättämisestä. Lisäksi pidettiin sisäinen koulutus koko henkilöstölle 15.1.2016.
2. Asianajajille ja muille lakimiehille pidettiin sovittelukoulutus 18.3.2016, jossa kerrottiin projektista, pidettiin näytössovittelu ja keskusteltiin sovittelusta.
3. Oik.yo Sanna Koskelan Pro gradu-tutkielma "Riita-asioiden tuomioistuinsovittelu – Institutionaalistumisen haasteet ja menettelyn vakiintumisedellytykset" julkaistiin keväällä 2017. Koskela esitteli tutkimustaan Keski-Suomen asianajajille sovittelukoulutuksessa 8.3.2017, jossa esiintyi myös Kilpeläinen.
4. Käräjäoikeudessa järjestettiin Suomi100-vuoden kunniaksi Avoimet Ovet -tilaisuus 6.11.2017, jossa sovittelu oli näkyvästi esillä. Projektiryhmä piti yleisölle tunnin kestäväen sovittelunäytöksen ja keskustelutilaisuuden. Tilaisuus sai runsaasti julkisuutta paikallisesti ja valtakunnallisesti.
5. Luonnollisesti projektiin ovat kuuluneet myös varsinaiset sovittelut, joita siis oli kahden vuoden aikana yhteensä 59 kpl. Sovittelijoina toimivat Koppinen ja Kilpeläinen, minkä lisäksi syksyn 2017 aikana tehtiin muutamia parisovitteluja, joissa toisena sovittelijana oli joku kolmesta keväällä 2017

sovittelukoulutuksen käyneistä tuomareista. Kokemukset näistä parisovitteluista olivat hyvin myönteisiä. Sovitteluja oli usein seuraamassa myös käräjäoikeuden notaari, ja ilmeisesti kaikki notaarit ovat seuranneet vähintään yhden sovittelun.

## 7. PROJEKTIN SEURANTA JA RAPORTOINTI

Raportointi tapahtui suunnitelman mukaisesti.

## 8. PROJEKTIN RESURSSIT JA BUDJETTI

Suurin projektin vaatima resurssi oli projektiryhmäläisten ajankäyttö. Projektiin osallistuminen tapahtui täysin oman työn ohella, mikä rajoitti esimerkiksi sovittelusta tiedottamista sekä koulutuksien ja tapahtumien järjestämistä. Esimerkiksi suunnitelmissa oli järjestää laaja sovittelupäivä syksyllä 2017 monille eri toimijoille, mutta tästä jouduttiin luopumaan muiden kiireiden vuoksi. Suuremmilla resursseilla projekti olisi todennäköisesti saanut aikaan enemmän tuloksia. Projektiryhmän kokouksista aiheutui vähäisiä kustannuksia. Erillistä budjettia projektissa ei ollut.

## 9. VIESTINTÄ

Periaate mahdollisimman avoimesta viestinnästä onnistui hyvin.

## 10. MUUTOKSET

Olellaisia muutoksia projektisuunnitelmaan ei tarvinnut tehdä.

## 11. PROJEKTIN PÄÄTTÄMINEN

Projekti päättyi projektiryhmän viimeiseen kokoukseen 2.2.2018, jossa tämä loppuraportti hyväksyttiin.

## 12. SWOT-ANALYYSI

Projektin vahvuudet toteutuivat melko hyvin. Laaja projektiryhmä auttoi varmasti sovittelutietämyksen leviämässä sidosryhmiin. Projektin heikkoudet oli myös arvioitu melko hyvin, eikä uusia heikkouksia löytynyt. Projektin mahdollisuuksista osa (kustannussäästöt, asiakastyytyväisyys) toteutui erittäin hyvin, mutta sovittelumäärien osalta sovittelu ei täysin "lähtenyt käyntiin". Sovittelukulttuurin syntyminen ja kasvaminen tapahtuu pikku hiljaa. Projektin uhista osa ei toteutunut lainkaan. Projektiryhmän toiminta ei vaikeutunut henkilövaihdoksista huolimatta. Jonkinasteinen negatiivinen asenne sovittelua kohtaan voi joissakin piireissä vallita, mutta sen muuttaminen on mahdollista.

## 13. MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

Vaikka Sovitteluprojekti päättyy, sovittelun edistäminen jatkuu. Keski-Suomen käräjäoikeus on sitoutunut mm. seuraavaan:



- käräjäoikeus hyödyntää aktiivisesti sovittelua riita-asioissa (tulostavoiteasiakirja)
- riita-asioissa käytetään jatkossakin lomaketta menettelyn valinnasta
- käräjäoikeuden henkilöstö suosittelee osapuolille ja lakimiehille jatkossakin sovittelua
- tietoisuutta sovittelusta ja sen eduista pyritään lisäämään
- sovittelijoiden perus- ja jatkokoulutuksesta huolehditaan
- käräjäoikeus jatkaa tiivistä yhteistyötä sovittelun eri sidosryhmien kanssa, esim. yhteistä koulutusta pyritään järjestämään, seuraavan kerran syksyllä 2018
- palautetta sovitteluista pyydetään jatkossakin
- käräjäoikeus pyrkii edistämään sovittelumyönteistä ilmapiiriä asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja muiden lakimiesten piirissä, jolloin myös suorien sovitteluhakemusten määrä voi lisääntyä.

Mahdollisia tulevaisuuden hankkeita käräjäoikeudessa ovat ainakin seuraavat:

- kuinka riitaantuneita S-asioita saataisiin enemmän sovitteluun
- kuinka rikosasioiden korvausvaatimuksia saataisiin sovitteluun
- kuinka tiettyjä lähestymiskieltoasioita (esim. naapureiden ja sukulaisten väliset riidat) saataisiin enemmän sovitteluun

Olennaista on tunnistaa asianajajien ja muiden lakimiesten tärkeä rooli konfliktien käsittelyssä. Lakimies, johon osapuoli luottaa, on parhaimmillaan se ”järjen ääni”, jota sovitteluissa usein tarvitaan. Tämän luottamuksen ja tehtävän täyttäminen vaativat usein erilaisia työkaluja (esim. kuuntelu-, empatia- ja vuorovaikutustaitoja) kuin mitä oikeudenkäynnissä tarvitaan ja mitä lakimieskoulutuksessa on opetettu. Erityisesti sovitteluun valmistautumisessa, taukokeskustelujen ja ratkaisuvaihtoehtojen ideoinnin aikana lakimiehen rooli on suurimmillaan.

Yhteiskunnassa on selvä kehityssuunta siihen, että asioita ja ongelmia ratkotaan yhä useammin osapuolten keskustelujen kautta eli ei niin, että ratkaisut annetaan ylhäältä käsin. Tällöin myös sovittelu, jossa konfliktin ulkopuolinen henkilö auttaa osapuolia hankalassa keskustelussa, tulee varmasti yleistymään ja lisääntymään. Projektiryhmä on vakaasti sitä mieltä, että oikeuslaitoksen ja lakimiesten on hyvä olla tässä kehityksessä aktiivisesti mukana.

Projektiryhmä haluaa painottaa, että myös oikeudenkäyntimenettelyä ja sen kehittämistä tarvitaan edelleen. Kysymys ei ole sovittelun ja oikeudenkäynnin välisestä kilpailusta tai nollasummapelistä, vaan siitä, että molemmilla menettelyillä on oma, tärkeä paikkansa oikeuslaitoksessa, ja että molempien menettelyjen korkea laatu pystytään takaamaan.

#### 14. YHTEENVETO

Keski-Suomen käräjäoikeudessa järjestettiin riita-asioiden Sovitteluprojekti 1.1.2016 – 31.12.2017. Sovitteluja oli kahden vuoden aikana yhteensä 59 kpl eli 27 kpl vuonna 2016 ja 32 kpl vuonna 2017. Projekti jäi noin puoleen määrällisestä tavoitteesta, joka oli yhteensä 120 sovittelua (40+80). Kun otetaan huomioon myös vuoden 2015 sovittelut 18 kpl, niin projektin päättymishetkellä päättyneiden asioiden sovintoprosentti (sisältäen sovittelun jälkeiset sovinnot) oli 94,9. Sovittelussa olleista asioista käräjäoikeus joutui pääkäsittelyn jälkeen antamaan tuomion vain 3 tapauksessa. Työnmäärän säästö käräjäoikeudessa on ollut hyvin merkittävä.

Laadullisia tavoitteita projekti saavutti hyvin. Osapuolten asiakastytyväisyys on ollut erittäin hyvä. Sovittelu on epäilemättä säästänyt paljon osapuolten taloudellisia ja psyykkisiä resursseja. Sovittelu on antanut lakimiehille paljon hyviä kokemuksia ja uusien työkalujen käyttömahdollisuuksia. Käräjäoikeuden ja

tärkeimpien sidosryhmien yhteistyö on sujunut moitteetta. Kaiken kaikkiaan projekti sujui ilman suurempia vaikeuksia.

Suurin haaste sovittelun tulevaisuudessa on edelleen se, kuinka hankalassa konfliktissa olevat osapuolet saataisiin yhä useammin kokeilemaan sovittelua. Tässä erittäin merkittävä seikka on se, kuinka asianajajat ja muut lakimiehet pystyvät kertomaan osapuolille sovittelun eduista ja mahdollisuuksista.

Projektiryhmä toivoo, että tämä projekti voi toimia mallina muille mahdollisille projekteille, joita tulevaisuudessa sovittelun piirissä suunnitellaan ja toteutetaan. Tästä loppuraportissa löytyvät tämän projektiryhmän kokemukset, joita muut voivat hyödyntää omassa tärkeässä työssään.

Jyväskylässä 23.2.2018

Projektiryhmän puolesta



Tapani Koppinen

laamanni



Topi Kilpeläinen

käräjätuomari